

ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧИЙ ТУРИЗМ

Мета курсу - формування теоретичних вмінь та навичок використання природно-кліматичних і санаторно-рекреаційних ресурсів курортів, організація санаторно-курортного лікування; отримання майбутніми фахівцями сфери туризму професійних знань у сфері історичного розвитку та сучасного стану санаторно-курортної справи в Україні та світі.

Навчальна дисципліна пов'язана з такими дисциплінами як географія туризму, туристичне ресурсознавство, туropolейтинг, рекреаційні комплекси світу, рекреаційні комплекси України, оптимізація туристичної сфери України тощо.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування таких компетентностей: ознайомлення з принципами організації курортної справи та особливостями впливу природно-ресурсних факторів на розвиток курортної справи; вивчення географії курортів світу та України.

Програмні результати навчання:

знати: основні цілющі властивості природних лікувальних факторів, властивостей та механізми їх впливу на організм людини; законодавчі акти, що регулюють здійснення курортної діяльності в Україні; діяльність лікувально-оздоровчої та курортної інфраструктури; вплив природно-ресурсних факторів на розвиток лікувально-оздоровчої та курортної справи; питання санітарної охорони курортів; основні типи природних лікувальних чинників, їх поширення по території України та вплив на здоров'я й самопочуття людини при використанні у лікувальних технологіях курортних установ; принципи розміщення і функціонування курортів і санаторно-курортних закладів, а також закономірності формування курортно-рекреаційних районів на території України; інноваційні методи та технології, що використовуються для покращення стану здоров'я на курортах світу та в Україні; основні тенденції розвитку курортів світу.

уміти: вивчати попит населення у санаторно-курортному лікуванні; - знаходити курортні ресурси; - вивчати можливості використання курортних факторів з метою туризму, рекреації, лікування та профілактики на курортах; - організовувати туризм, рекреацію, лікування та профілактику на курортах.

володіти: загальним уявленням про курорти та їх типологію; знанням про методи санаторно-курортного лікування; навичками організації раціонального використання та збереження курортних ресурсів.

Зміст навчальної дисципліни:

ВИНИКНЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВА РОЗВИТКУ КУРОРТНОЇ СПРАВИ.

Лікувально-оздоровчий туризм як вид науково-практичної діяльності у складі курортної справи. Місце санаторно-курортного комплексу в сфері надання послуг населенню. Взаємозв'язок курортної справи з іншими видами діяльності. Зародження і розвиток курортів. Середньовіччя. Новий час. Новітній час. Курортна система України. Перспективи розвитку санаторно-курортної справи. Лікувальний туризм: визначення та сутність. Фізико-географічні фактори лікувального туризму. Природні лікувальні (цілющі) ресурси. Фактори розвитку лікувально-оздоровчого та рекреаційного туризму. Природні лікувальні фактори у поєднанні з фізико-терапевтичними та медикаментозними методами. Природні ресурси: ландшафт, біоклімат, мінеральні води, лікувальні грязі. Рекреаційні

ресурси. Рекреаційний потенціал території. Суспільно-історичний рекреаційний потенціал: архітектурно-історичні, біосоціальні, подієві ресурси. Біометеорологічні фактори: метеорологічні фактори (хімічні, фізичні), радіаційні фактори (сонячні, космічні), телуричні (земні). Курорт – провідний сегмент індустрії туризму. Типологія курортів Роль курортів в зміцненні здоров'я людини. Вимоги до курортів. Основні типи курортів: кліматичні, бальнеологічні, грязелікувальні, перехідні. Рекреаційна мережа. Класифікація санаторно-курортних закладів в Україні: санаторії, санаторії-профілакторії, пансіонати, курортні клініки, курортні готелі. Критерії їх державної акредитації. Основні принципи санаторно-курортного лікування. Санаторний режим та його особливості. Основи курортного лікування (кліматичні, бальнеологічні, фізіотерапевтичні й інші фактори). Медичний відбір пацієнтів (хворих) для санаторно-курортного лікування. Поняття «лікувально-оздоровча місцевість». Основні курорти України. Організація санаторно-курортного обслуговування. Типи санаторно-курортних та рекреаційних закладів Діяльність санаторно-курортних і оздоровчих закладів (підприємств). Типи санаторно-курортних і оздоровчих закладів (підприємств): санаторії, санаторії-профілакторії, пансіонати з лікуванням, пансіонати відпочинку, курортний готель, будинки відпочинку, бази відпочинку та інші. Їх характеристика. Організаційно-правові форми санаторно-курортних і оздоровчих закладів (підприємств): товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ), товариство з додатковою відповідальністю (ТДВ), акціонерне товариство (АТ), командитне підприємство (КП). Організаційно-правові форми об'єднань санаторно-курортних і оздоровчих закладів (підприємств): асоціація, корпорація, консорціум, концерн, державні та комунальні господарські об'єднання.

МЕДИЧНА КЛІМАТОЛОГІЯ І ФІТОТЕРАПІЯ. Поняття клімату. Умови формування клімату. Клімато-курортологічна характеристика України. Кліматичне лікування. Вплив клімату на організм здорової й хворої людини. Використання клімату з лікувальною метою. Медичне оцінювання погоди й клімату. Хімічні фактори повітря, хімічний зміст та вплив на організм. Фізичні метеорологічні фактори: температура, атмосферний тиск, вологість повітря, хмарність, опади, вітер, їх характеристика, взаємозалежність, класифікація, вимірювання. Космічні фактори, магнітне поле Землі, космічне випромінювання. Класифікація погоди. Основні групи погоди. Вплив погоди на людину, реакції організму людини. Біокліматичний потенціал й біокліматичне зонування територій. Кліматична характеристика приморських курортів Криму. Рекреація на приморських курортах Криму в різні сезони. Медична кліматологія як наука. Метеорологія. Кліматотерапія. Методи кліматолікування: аеротерапія, геліотерапія, талассотерапія, спелеотерапія. Історія дозування кліматолікувальних процедур. Основні групи кліматопроектур. Дозування процедур (сонячні та водні ванни) та їх залежність від кліматичних умов. Співвідношення понять адаптації та акліматизації. Основні фази акліматизації. Кліматопатичні реакції. Метеопатичні реакції. Загартування: принципи та цілі. Використання властивостей повітря та фізичних властивостей води. Використання сонячного опромінення. Лікувальне значення води та водяної пари. Значення води. Розподіл води в гідросфері. Водні ресурси України (підземні води, артезіанські води: місце розташування, зміст). Фізико-хімічні властивості

мінеральних вод. Основні бальнеологічні групи мінеральних вод. Класифікація мінеральних вод в Україні. Обливання, обмивання, обтирання, укутування, компрес, як методи використання води з метою впливу на організм людини та загартування. Лікувально-профілактичні купання: види та об'єкти впливу. Фази купання. Морське й лікувально-морське купання: цілі й правила. Каскадне купання. Водні процедури в басейнах. Історія водолікування: гідротерапія, бальнеотерапія. Температурний, хімічний, механічний фактори ванн. Ванни та їх різновиди. Душ та його види. SPA-технології в відновлювальному лікуванні захворювань на курортах. Проблеми та напрямки організації SPA-туризму. Історія лазні. Типи лазень: руська, фінська, японська й ін. Вплив лазні на організм людини та її використання. Лазневий віник та його види. Пелоїди та мінеральні водойми. Лікування глиною Хімічний склад лікувальних грязей. Структурний розподіл грязей. Регенерація грязей. Мінеральні водойми. Механізм фізіологічної лікувальної дії мінеральних вод і лікувальних грязей. Санітарні зони. Грязьові аплікації: використання, типи. Парафінолікування, озокеритолікування, лікування нафталанською нафтою. Хімічний склад глини та її цілющі властивості. Макро- та мікроелементи. Псамотерапія. Зовнішнє й внутрішнє використання глини. Фітотерапія й апітерапія в лікувально-оздоровчій практиці Історія використання лікарських рослин. Лікарські форми та їх види. Історія використання меду та продуктів бджільництва. Макро- та мікроелементи (хімічний зміст), вітаміни меду, перга, прополіс, маточне молоко, бджолиний віск, пилок, використання для лікування різноманітних хвороб.

ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТА РЕКРЕАЦІЙНОГО ТУРИЗМУ СВІТУ ТА УКРАЇНИ. Курорти Європи, Азії, Америки, Австрії, Океанії Географія курортів в Дальньому зарубіжжі: Центральна Європа, Південна Європа, Північна Європа; Америка; Близький Схід; Азія, Океанія й Африка. Курорти помірною поясу та субекваторіально-тропічні курорти. Курорти перехідного типу. Місце курортів України та Криму серед приморських кліматичних світових курортів. Основні методи лікування й оздоровлення, які застосовують на сучасних європейських курортах.

Обсяг вивчення навчальної дисципліни: 3,5 кредити ЄКТС, загальний обсяг 105 годин, у тому числі 36 годин аудиторних навчальних занять і 69 годин самостійної та індивідуальної роботи.

Форма семестрового контролю: залік.